

اقتصاد جهانگردی میراث فرهنگی

دکتر ناصرعلی عظیمی

عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات علمی کشور

دکتر زانت الیزابت بلیک

عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی

مقدمه

در طول قرون انسان‌ها با استفاده از عقل، امید و سخت‌کوشی محیط‌زیست طبیعی را به چشم‌اندازی از میراث فرهنگی تبدیل کرده‌اند. این چشم‌اندازها که آثار و میراث تمدن انسانی را نشان می‌دهند میراث فرهنگی بی‌قیمتی هستند که تقریباً غیرقابل جایگزین می‌باشند. شهرک‌ها و شهرهای تاریخی بدون تردید بهترین نمونه میراث فرهنگی و اجتماعی محسوب می‌گردند.

در دهه‌های اخیر درآمدهای ناشی از جهانگردی که تأثیرات مثبتی بر اقتصاد کشورهای جهانگردپذیر و مقصدهای جهانگردی داشته است و شهرهای تاریخی جهان که نگهدارنده میراث فرهنگی و تاریخی غنی می‌باشند به سمت جهانگردی سوق داده شده‌اند از آن جمله می‌توان به شهرهای تاریخی ونیز، فلورانس، یورک، چستر، سولیترا^(۱) و

1- Submission by the British delegation to the 17th European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage, Helsinki, 30-31 May 1996. Council of Europe Document MPC-4 (96) 17.

غیره اشاره نمود.

در سال‌های اخیر وظیفه جهانگردپذیری این شهرها گسترش و رشد زیادی یافته است و در نتیجه همزیستی بین شهرها و جهانگردی زیادتر شده است. این وضعیت دارای ابعاد و آثار مثبت و منفی می‌باشد از آن جمله می‌توان به برقراری تعادل، توسعه شهری، سیاست‌های حمایتی، قابلیت دسترسی، محیط زیست شهری، تولید محصولات جدید جهانگردی و مدیریت جهانگردی را نام برد.

باتوجه به قدمت این شهرها که عمر ساخت بعضی از ساختمان‌ها و ابنیه آن بیش از صدها سال می‌باشد، مراقبت از آنها نه تنها نقشی حیاتی در بهبود اقتصادی آینده دارد بلکه یک نشانه و درکی از گذشته‌ها می‌باشد. لذا برنامه‌ریزی شهری و سیاست‌های مالی و اقتصادی این شهرها نمی‌تواند بدون توجه به کنترل و مدیریت جریان جهانگردی ادامه یابد. در کشورهای جهانگردپذیر از روش‌های مختلفی جهت نگهداری، مرمت، محافظت، کنترل میزان جهانگرد، نحوه ساخت و ساز و غیره و با استفاده از منابع مالی دولتی، بخش خصوصی (حقیقی یا حقوقی) استفاده می‌شود. در سال‌های اخیر افزایش تقاضای جوامع توسعه یافته و رکود اقتصادی ایجاب می‌کند تا دولت‌ها و شهروندان آنها به دنبال منابع جدیدی برای پاسخگویی به نیازهای روزافزون مردم باشند. یک راه ممکن در آینده این است که حداکثر استفاده از تمام منابع موجود به عمل آید بخصوص میراث فرهنگی که نباید به آن، به عنوان یک بخش هزینه و فاقد پتانسیل اقتصادی نگاه کرد بلکه باید به عنوان موتوری که می‌تواند محصولات اقتصادی و اجتماعی تولید کند در محاسبات وارد گردد.

میراث فرهنگی مصنوع

برخورد جوامع با میراث فرهنگی و نحوه حفاظت، مرمت، نگهداری و توسعه آنها جهت انتقال به نسل‌های بعدی در طول تاریخ تغییر کرده است و در نیم قرن اخیر دوره‌ای که استفاده اقتصادی از میراث فرهنگی افزایش یافته است تبدیل شهرهای تاریخی به

عنوان محصولات جهانگردی ما را دچار خطرات بزرگی مانند ایجاد شهرهای موزه‌ای، ناپدید شدن زندگی شهری، آلوده شدن محیط زیست و نابود شدن میراث فرهنگی می‌کند اصولاً شهرها و شهرک‌های تاریخی بسیار مهم‌تر از آن هستند که تنها به نقش یک جهانگردپذیر تبدیل گردند.

توسعه و تقویت جهانگردی باید به عنوان ابزاری در برنامه توسعه پایدار منظور شود. بخصوص کشورهای در حال توسعه که به نسبت کشورهای توسعه یافته به منافع حاصل از آن نیاز بیشتری دارند. قابلیت دسترسی، تعادل و کیفیت محیط زیست پتانسیل جهانگردی شهرهای تاریخ را تقویت می‌کند. به عنوان نمونه شهر ونیز در ایتالیا نمونه بارزی است که مسئولان شهر اقدامات مناسبی از نظر انتقال ماشین‌های وارده به پارکینگ‌های خارج شهر و ایجاد سیستم حمل و نقل عمومی دریایی برای رسیدن جهانگردان بخصوص به مناطق دیدنی شهر اعمال کرده‌اند. همین‌طور کنترل‌هایی را برای مسیر حرکت جهانگردان طراحی کرده‌اند. معمولاً از ماه اردیبهشت به بعد ترافیک بزرگ جهانگردان در نقاط تاریخی شهر به وجود می‌آید که باعث تجمع جمعیت شده، تأثیرات منفی بر بخشی از اماکن شهر می‌گذارد. در هر حال این بسیار مهم است که توسعه جهانگردی به نحوی انجام گیرد که آن شهر از نظر محیط‌زیست شهری و زندگی کردن برای ساکنان آن لذت‌بخش باشد و بتواند وظایف چندگانه‌اش را انجام دهد.

در این مقاله دو مورد اسپانیا و بریتانیا که دارای میراث باستانی زیادی هستند بررسی خواهند شد.

اسپانیا

اسپانیا کشوری با میراث باستانی بسیار غنی، بیش از ۶۵۰ مجموعه تاریخی، ۱۰۴۰۰ بیکره و ابنیه تاریخی، ۵۰۰۰ سایت باستان‌شناسی و ۱۶۶ شهر و باغ تاریخی دارد که مورد حمایت قانون می‌باشند. ۲۱ منطقه فرهنگی آن در فهرست میراث فرهنگی جهان قرار داده شده‌اند. جهانگردی یکی از ستون‌های اصلی اقتصادی این کشور است و بیش

از ۱۰ درصد تولید ناخالص ملی (GDP) آن را تشکیل می‌دهد.

در طول دهه گذشته جهانگردی فرهنگی این کشور، اهمیت زیادی در امور اقتصادی، اجتماعی، محیط‌زیستی و فرهنگ داشته است. براساس مطالعات انجام شده^(۱) در اسپانیا، تقاضای جهانگردی در این کشور از جمله بخش‌هایی است که شانس بیشتری برای توسعه و گسترش دارد و تمام پیش‌بینی‌ها بر آن است که فعالیت‌های فرهنگی نقش پویایی را در تقاضای جهانگردی آینده بازی خواهد کرد. در سال ۱۹۹۰ جهانگردی شهری دربرگیرنده ۱۸/۵ درصد تعطیلات اروپایی در بازار اسپانیا بوده است. طبق آمار منتشره سازمان جهانگردی اسپانیا، میانگین این بازار در اروپا ۳۸ درصد می‌باشد این امر بیانگر آن است که اسپانیا در قدم‌های اول توسعه بخش جهانگردی قرار دارد^(۲).

بنابراین باید بر مطالعات و پژوهش‌های جهانگردی شهری و بررسی رابطه نزدیک آن با توسعه پایدار محلی تأکید بیشتری اعمال شود. این موضوع بویژه برای شهرهای تاریخی بسیار حائز اهمیت است باید به خاطر سپرد که اگرچه اثرات اقتصادی جهانگردی نقش مهمی دارد اما همیشه نمی‌تواند پاسخگوی هزینه‌های حفاظت و نگهداری باشد. قابل ذکر است که در بررسی سال ۱۹۹۱ در سمینار بین‌المللی میراث جهانی شهرها که در کبک برگزار شد نشان داد که ۶۹/۷ درصد از شهرهایی که در آمارگیری شرکت کرده بودند معتقدند که تنها جهانگردی فرهنگی نمی‌تواند هزینه‌های

1- Submission by the Spanish delegation to the 17th European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage, Helsinki, 30-31 May 1996. Council of Europe Document MPC-4 (96) 14.

r- Submission by the Spanish delegation to the 17th European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage, Helsinki, 30-31 May 1996. Council of Europe Document MPC-4 (96) 14.

2- Submission by the Spanish delegation to the 17th European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage, Helsinki, 30-31 May 1996. Council of Europe Document MPC-4 (96) 14.

حفاظت و نگهداری این شهرها را پوشش دهد^(۱).

لذا این بسیار مهم است که جهانگردی پایدار باشد تا بتوانیم آن را جزیی از توسعه محلی قرار دهیم. با توجه به اینکه روش جدید بهره‌وری شهری نشان می‌دهد وجود میراث فرهنگی ساخته شده فرصت‌های جدیدی را برای توسعه بسیاری از شهرهای کوچک و متوسط را فراهم کرده است.

نکته مهم آن است که برای جلوگیری از تأثیرات منفی جهانگردی باید از ظرفیت جهانگردی شهرها آگاهی داشته باشیم. این ظرفیت باید از نقطه نظر فیزیکی، اجتماعی، اقتصادی و محیط‌زیستی مورد بررسی قرار گیرد. از آنجا که ما با مسائل پیچیده و بغرنج سرکار داریم لذا باید از استفاده از راه‌حلهای ساده اجتناب ورزیم و اهداف راهبردهای خود را تنها بر انجام تبلیغات جهت جذب جهانگرد بیشتر قرار ندهیم. جهانگردی پایدار رابطه نزدیکی با ظرفیت تحمل این‌گونه شهرها که وظیفه جدید پذیرش جهانگردی را انجام می‌دهند، دارد. علاوه بر این تأثیرات جهانگردی از نقطه نظر ترکیب شدن در محیط ساخته شده با حمل و نقل، محیط زیست، میراث فرهنگی، ایجاد تأسیسات جدید، تداخل وظایف و یا شرایط اجتماعی حاکم مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. ورود جهانگردان با رفتارهای اجتماعی و فرهنگی که از رفتار معمول مردم محلی متفاوت هستند و استفاده‌های غیرمتعارفی که از محیط زیست شهری می‌کنند بازخوردهای اقتصادی و اجتماعی متفاوتی را به همراه می‌آورد. این نکته قابل ذکر است که تنوع آب و هوایی این کشور از یک طرف و نزدیک بودن آن به کشورهای شمال اروپا سبب شده است که این کشور به عنوان یکی از جذاب‌ترین مقاصد جهانگردی محسوب گردد. و سالانه بیش از ۳۰ میلیارد دلار به طور مستقیم و غیرمستقیم به اقتصاد این کشور تزریق گردد. در سال‌های اخیر شکوفایی اقتصادی این کشور را شاهد هستیم که بدون تردید بخشی از آن مرهون صنعت جهانگردی این کشور است.

1- Submission by the Spanish delegation to the 17th European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage, Helsinki, 30-31 May 1996. Council of Europe Document MPC-4 (96) 14.

بریتانیا

این کشور نیز از لحاظ میراث فرهنگی و تاریخی غنی است. تعداد اینه تاریخ این کشور که تحت حمایت قوانین قرار گرفته است بالغ بر نیم میلیون می شود. حدود ۳۰۰۰ پایگاه و بنای یادبود در حوزه‌های باستان‌شناسی در حمایت قانون قرار دارند. تنها در انگلستان حدود ۶۰۰/۰۰۰ سایت باستان‌شناسی وجود دارد که در سال‌های اخیر تمامی آنها در پوشش حفاظت قانونی قرار گرفته‌اند. و لذا این میراث دیرینه کمتر مورد تهاجم قاچاقچیان اشیاء باستانی قرار می‌گیرند.

میراث ساخته شده همان قدر برای پیشرفت اقتصادی آینده ما حیاتی است که برای شناخت ما از هویت و گذشته‌مان تأثیر دارد. از این روی باید به صورت جدی از آنها مراقبت و حفاظت نمود. اگر از شرایط فیزیکی خوب برخوردار است آن را به طور واقعی قابل دسترسی برای مطالعه، اشتغال، جهانگردی و دیدن قرار داد. بالاتر از همه این بدان معنی است که باید مطمئن شویم که میراث ساخته شده به عنوان بخشی از زندگی و کار جامعه است و کاربردی فعال دارد و ابزاری است که نقشی مثبت در پیشرفت اقتصادی و کیفیت زندگی همه افراد ایفا می‌کند حفاظت از میراث در مفهوم گسترده اقتصادی آن یک حرکت مثبت است. به عنوان مثال تبدیل ساختمان‌های تاریخی صنعتی به مسکن قابل سکونت و یا استفاده‌های اداری (تبدیل انبارهای شمال شهر گلاسکو به مناطق مسکونی از آن جمله است)^(۱). دهکده سولیت در یورک شایر نمونه دیگری است. یک دهکده که در اطراف صنایع نساجی یورک شایر اواسط دهه ۱۸۰۰ ساخته شده است. این منطقه تا سال ۱۹۸۵ از نظر اقتصادی در حال سقوط بود (کارخانه‌ها تعطیل و مغازه‌ها بسته می‌شد) در این سال مجدداً به وسیله یک برنامه حفاظت و نگهداری با هدف احیاء اقتصادی که با کمک و همکاری مقامات محلی تهیه

1- Submission by the British delegation to the 17th European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage, Helsinki, 30-31 May 1996. Council of Europe Document MPC-4 (96) 17.

شده، احیاء گردید. با انجام این برنامه فعالیت‌های اقتصادی به منطقه بازگشته است و مشاغل دولتی و غیردولتی ایجاد شده است. ساختمان‌های مسکونی محلی تماماً اشغال شده است و تقاضای زیادی برای خانه‌های جدید وجود دارد. با توجه به اینکه میراث ساخته شده فرهنگی و تاریخی تماماً در مالکیت دولت نیست و بسیاری از این آثار در اختیار افراد حقیقی و حقوقی است مسئله تهیه بودجه برای نگهداری و مرمت آنها و همین‌طور منابعی که بودجه‌ها را می‌تواند تأمین کند موضوع قابل توجهی برای کشور ما می‌باشد.

روش‌های تهیه منابع مالی جهت حفاظت و نگهداری

دولت از طریق پرداخت‌های مستقیم یا بخشودگی‌های مالیاتی مراقبت و نگهداری از ساختمان‌هایی که در مالکیت بخش خصوصی است کمک می‌کند. به عنوان مثال در سال ۱۹۹۴-۱۹۹۵ مبلغ ۴۲ میلیون پوند کمک از طریق مؤسسه میراث انگلیس به ساختمان‌هایی که بیشترین نیاز را داشتند، پرداخت گردید و از سال ۱۹۹۵ تاکنون مبلغ ۳۰۰ میلیون پوند جهت حمایت از میراث مرتبط به تمام کارهای هنری و صنعتی بریتانیا که می‌تواند به عنوان میراث ملی محسوب گردد، اختصاص یافته است^(۱). کمک‌های داوطلبانه یا مردمی بخش قابل توجهی در نگهداری و حفاظت از میراث ساخته شده را تشکیل می‌دهد. این یک سنت بسیار قوی و پابرجایی در بریتانیا می‌باشد که کمک‌های داوطلبانه مردمی وظیفه نگهداری و ارائه میراث را بخوبی انجام می‌دهند. به عنوان مثال بنیاد ملی در سال ۱۸۹۵ ایجاد گردید تا بطور دائمی حفاظت و نگهداری از ساختمان‌ها و ابنیه تاریخی را برعهده گیرد و حمایت مردمی و داوطلبانه را تشویق نماید. موارد زیر در مالکیت و یا حفاظت این بنیاد قرار دارد.

1- Submission by the British delegation to the 17th European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage, Helsinki, 30-31 May 1996. Council of Europe Document MPC-4 (96) 17.

۱- ۵۹۰۰۰۰۰۰ جریب مناطق خارج شهر (روستایی)

۲- ۲۰۰ خانه تاریخی

۳- ۱۶۰ باغ

۴- ۱۰۰۰ بنای تاریخی

که تماماً برای دیدار عمومی باز است.

مثال: بنیاد حفاظت از ساختمان‌ها بیش از ۱۵۰ ساختمان را در طول ۲۵ سال گذشته توسعه داده است. قانون اجازه می‌دهد که این بنیادها بصورت کمپانی‌های ساختمانی ثبت شده و فعالیت نمایند. این‌گونه کمپانی‌ها که به صورت بنیادهای نگهداری و حفاظت بنا ایجاد شده‌اند به دلایل زیر نسبت به سایر کمپانی‌های تجاری موفق‌تر هستند: آنها می‌توانند بازده تجاری کمتری را بپذیرند که غالب کمپانی‌های تجاری و بازرگانی دیگر این را نخواهند پذیرفت. آنها هیچ سودی را بین سهامداران خود تقسیم نمی‌کنند و یا اینکه هیچ پرداختی به هیأت مدیره انجام نمی‌گیرد. مداخله آنها در مناطقی که از نظر اقتصادی مناسب نمی‌باشد انجام می‌گیرد و به نحوی طراحی شده است که سطح اعتماد عمومی را افزایش می‌دهد و سرمایه‌گذاران را جهت سرمایه‌گذاری جلب نموده و غالباً به عنوان یک واسطه در انجام پروژه‌هایی که برای تغییرات اساسی منطقه مورد نیاز است عمل می‌نمایند.

آثار اقتصادی جهانگردی شهرهای تاریخی

از آنجایی که جهانگردان بخش بزرگی از انواع کالاها و خدمات را مصرف می‌کنند. ورودشان ترک و حیات نوینی را به داخل بخش‌های مختلف اقتصادی تزریق و از این طریق ثروت و فرصت‌های شغلی ایجاد و سنت‌ها و نحوه زندگی جدیدی را همراه می‌آورد.

مصرف، ساختار تجاری را با تشویق به ظهور تشکیلات جدید و کنار گذاردن قدیمی‌ها، تغییر می‌دهد. این امر بر ساختار اشتغال هم تأثیر می‌گذارد و به نوبه خود

دارای عواقب مثبت و منفی می‌باشد، چرا که مشاغل سنتی از بین می‌روند ولی در کنارش مشاغل تازه‌ای را در زمینه‌های جدید ایجاد می‌کند.

جهانگردی نیاز به تأسیسات و زیربناهای مناسب دارد که باید در مرحله‌ای ایجاد گردد. برای انجام این کار نوآوران و کارآفرینان بخش خصوصی باید وارد عرصه فعالیت گردند و از محل مالیات‌هایی که برای گرفتن جواز ساخت، جواز باز کردن تأسیسات جدید و فعالیت‌های اقتصادی به دولت‌های محلی می‌پردازند در اینمورد اقدام نمایند. بدین ترتیب علاوه بر اینکه درآمد مردم محلی را از طریق حقوق، دستمزد و توسعه کاسبی افزایش می‌دهند درآمد دولت‌های محلی را نیز افزایش می‌دهند.

توسعه جهانگردی می‌تواند منجر به احیاء اقتصاد شهرهای تاریخی گردد. اما جهانگردی همین‌طور دارای آثار منفی نیز می‌باشد چرا که عمده فعالیت‌های اقتصادی جهانگردی به شدت وابسته به روند و نوسانات اقتصادی حاکم است و لذا دچار خطرهای بزرگی خواهد شد و زمانی که تعداد جهانگردان یا مخارج جهانگردی کاهش می‌یابد، مشکلات عدیده‌ای را در سیستم تولیدی بوجود خواهد آورد. بنابراین، بسیار مهم است که منابع درآمدی گوناگون شوند و از محل‌های متفاوتی فراهم گردند.

تأثیر دیگر فعالیت‌های جهانگردی ایجاد تورم است. این پدیده که در نهایت تمامی بخش‌های مختلف فعالیت‌های اقتصادی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. تورم وقتی ظاهر می‌شود که امید برای دستیابی به ثروت بیشتری به همراه افزایش تقاضا ایجاد می‌شود و بخش‌هایی که منابع غیرقابل جایگزین مانند زمین و نیروی کار را دارند، تحت تأثیر بیشتری قرار می‌گیرند.

امید به توسعه جهانگردی می‌تواند بورس بازی را افزایش دهد. در کوتاه‌مدت تورم ایجاد شده به وسیله بورس بازی برای مردم محلی سودآور است. دستمزدها افزایش می‌یابد، سود کاسبی‌ها هم افزایش می‌یابد. مالکان محل‌ها و املاک کوچک برایشان آسان‌تر است که مکان‌های تجاری و خانه‌هایشان را به فروش برسانند. اما در بلندمدت افزایش قیمت‌ها تأثیر منفی بر زندگی همه اقشار، بویژه گروه‌های کم درآمد خواهد

گذاشت. علاوه بر افزایش هزینه مسکن سایر هزینه‌های مردم محلی مانند مواد غذایی و حمل و نقل هم افزایش می‌یابند.

اما این نباید فراموش شود که جهانگردی می‌تواند به شهرداری‌های اطراف شهرهای تاریخی هم توسعه و گسترش یابد و می‌تواند اقتصاد منطقه‌ای را رونق بخشد، این رونق از طریق افزایش تقاضا برای غذا و کالاهای صنعتی حاصل می‌شود. در واقع این افزایش تقاضا باعث تحرک بخش‌های صنعتی و کشاورزی منطقه خواهد شد.

همان‌طور که اشاره گردید، آثار ناشی از فعالیت‌های جهانگردی به طور قابل توجهی بازار کار منطقه را تغییر می‌دهد. یکی از مهم‌ترین منافع اقتصادی جهانگردی ایجاد مشاغل جدید مستقیم و غیرمستقیم در مقاصد جهانگردی و اطراف آن می‌باشد. علاوه بر مشاغلی که در نتیجه فعالیت‌های مستقیم جهانگردی مانند هتل‌ها، رستوران‌ها، فعالیت‌های تفریحی و استراحتی، حمل و نقل، سازماندهی و غیره ایجاد می‌شود مشاغل دیگری هم وجود دارد که به طور غیرمستقیم در صنایع و بخش‌هایی که به تولید و عرضه کالاهای و خدمات می‌پردازند مانند ساختمان‌سازی، صنایع غذایی، تعمیرات و غیره ایجاد می‌گردد. بررسی‌ها و پژوهش‌ها نشان می‌دهد که به ازاء هر شغل جدید که به طور مستقیم در بخش جهانگردی ایجاد می‌شود حدود ۳ شغل دیگر هم به طور غیرمستقیم در اقتصاد منطقه ایجاد می‌گردد^(۱).

افزایش مشاغل ناشی از فعالیت‌های جهانگردی بازار کار را به دو صورت رونق می‌دهد. اول اینکه شمار مردمی را که می‌توانند کار کنند افزایش می‌دهد و دوم گروه‌های اجتماعی خاص مانند جوانان و زنان که قبلاً برای یافتن کار دچار مشکل بوده‌اند اکنون به این بازار دسترسی پیدا می‌کنند.

جهانگردی همین‌طور به ارتقاء نیروی کار انسانی شهرهای واقع در مقاصد

1- Submission by the Spanish delegation to the 17th European Conference of Ministers Responsible for the Cultural Heritage, Helsinki, 30-31 May 1996. Council of Europe Document MPC-4 (96) 14.

جهانگردی هم کمک خواهد کرد. از آنجا که جهانگردان یک گروه مشخص اجتماعی نمی‌باشند و نیاز به خدمات و کالاهای مختلفی دارند. این بدین معنی است که مدیران و کارکنان شرکت‌ها مجبور هستند تا به تقاضاهای مختلف بازار پاسخ دهند. این فرآیند موجب ایجاد رابطه جدیدی بین خودشان می‌شود و آن را توسعه می‌دهد چرا که بنا به ضرورت باید بر تکنولوژی و خدمات جدیدی که به گروههای مختلف جهانگردان ارائه می‌دهند، مسلط گردند. به طور خلاصه کارکنان به مهارت‌های جدیدی نیازمند هستند که این به معنی آموزش‌های گوناگون می‌باشند. هم زمان باید با احیاء میراث فرهنگی و هنرهای دستی سنتی که در هر منطقه رایج است، پرداخت. مانند صنایع دستی خاتم‌کاری، بافندگی، فرش‌بافی، فلزکاری، سفال‌کاری و غیره که در اصفهان، شیراز و شهرهای شمالی رایج‌اند، تا اطمینان حاصل شود که این‌گونه هنرها و مهارت و کسب‌ها به نسل‌های بعدی انتقال می‌یابند.

جهانگردی بر نوع مشاغلی که طبیعتاً فصلی است هم تأثیر می‌گذارد. بیشتر مشاغل در این بخش موقتی است به طوری‌که توسعه جهانگردی به معنی آن است که خصوصیات فصلی اشتغال و بیکاری که از قبل در اقتصاد حاکم بوده است را متأثر می‌سازد.

خلاصه و نتیجه گیری

هدف این مقاله، بررسی اثرات اقتصادی جهانگردی میراث فرهنگی ساخته شده بود. در انجام این کار توجه ما معطوف به میراث ساخته شده و شهرهای باستانی بود که چگونه می‌توان این شهرها و آثار باستانی را حفاظت و نگهداری و مرمت نمود و در عین حال، بتوان حداکثر استفاده اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و غیره را با توسعه جهانگردی به دست آورد. نیازهای اقتصادی دیر یا زود مسئولین و مقامات محلی این‌گونه شهرها را وادار به بهره‌برداری از این مکان‌ها بخصوص در کشورهای اروپایی نموده است. وقتی به توسعه جهانگردی نگاه می‌کنیم باید تأثیرات مثبت و منفی که آنها بر منافع، فرهنگ ملی و جامعه می‌گذارند هم به دقت مورد توجه قرار گیرند. بنابراین برای توسعه و گسترش جهانگردی فرهنگی در ایران باید تأثیرات مثبت را به حداکثر و تأثیرات منفی را به حداقل رساند. در کاربرد سیاست‌های توسعه و گسترش جهانگردی فرهنگی اصول و قوانین توسعه پایدار جهانگردی را در محاسبات باید ملحوظ کرد. اگرچه برقراری تعادل بین جهانگردی و توسعه پایدار با توجه به ازدیاد تقاضا از جانب سیاستمداران کار آسانی نخواهد بود. در هر حال، توسعه جهانگردی می‌تواند باعث توسعه شهرهای تاریخی گردد.

همان‌طور که گفته شد جهانگردی دارای ابعاد مثبت و منفی می‌باشد چرا که عمداً فعالیت‌های اقتصاد جهانگردی به شدت به روند و سیکل‌های اقتصادی جهانی وابسته است. لذا این‌گونه اقتصادها را دچار ریسک‌های بزرگی می‌کند و زمانی که تعداد جهانگردان خارجی بنا به دلایلی کاهش یابد یا درآمد حاصل از آن کاهش یابد مشکلات عدیده‌ای در سیستم تولیدی منطقه و کشور حادث می‌شود. از آن جمله می‌توان به خطرات جنگ، تروریسم، تهدیدات امنیتی، بلایای طبیعی، جنگ داخلی، و روابط سیاسی برشمرد. در خصوص روابط سیاسی می‌توان به تصمیم اخیر دولت انگلیس در قطع پروازهای شرکت هوایی بریتیش ایرویز به نایروبی پایتخت کنیا اشاره کرد که تأثیرات منفی بر اقتصاد کشاورزی این کشور به ویژه سبزی‌کاران آنجا گذاشته است و

هم‌زمان بر عرضه‌کنندگان سبزی‌های تازه در انگلیس که وظیفه عرضه این محصولات را برعهده دارند در کوتاه‌مدت تأثیر منفی خواهد گذاشت.

اکنون این تفکر مورد اتفاق بسیاری از صاحب‌نظران و اقتصاددانان واقع است که برای داشتن پایداری در جهانگردی، باید فعالیت‌های جهانگردی به عنوان بخشی از کل فعالیت‌های اقتصادی شهر یا منطقه‌ها بشود و نه یک بخش از کل اقتصاد که در این صورت اقتصاد کشور را به شدت به عناصر و عوامل بیرونی وابسته نخواهد شد چرا که وجود یک بازار جهانگردی داخلی قوی می‌تواند در مواقع رکود اقتصاد جهانی و سایر خطرات فوق‌الذکر و از آسیب رسیدن به تمامی بنگاهها و مؤسساتی که به امر جهانگردی یا به نوعی به آن وابسته‌اند جلوگیری کند. در انجام این امر می‌توانیم از تجارب سایر کشورها مانند ایتالیا، اسپانیا، بریتانیا استفاده نمایم.

از آنجا که میراث فرهنگی ساخته شده نمایشگر تاریخ حیات ملت‌ها می‌باشد همان‌قدر برای پیشرفت اقتصادی آینده ما حیاتی است که بر شناخت ما از هویت و گذشته‌مان تأثیر دارد. لذا سرمایه‌گذاری برای نگهداری از این میراث ساخته شده امری ضروری است و صرفاً مسئله هزینه و درآمد نباید مورد توجه قرار گیرد.

سرمایه‌گذاری در میراث فرهنگی ساخته شده در مناطق شهری و روستایی که برای سالها حیات آنها رو به تحلیل می‌رفته و ساکنانش به شهرهای بزرگتر مهاجرت نموده و کارخانه و سایر بنگاههای اقتصادی تولیدکننده درآمد و اشتغال بسته شده بودند می‌تواند حیات دوباره‌ای را در این مکانها ایجاد کرده و روح تازه‌ای در کالبد این مناطق بدهد. تجربه شهر سولیتز در یورک‌شایر و سایر مناطقی که توسط معادن ذغال‌سنگ در انگلستان رونق یافته بودند در دهه ۸۰ با بسته شدن معادن حیات آنها رو به نابودی قرار داشت، می‌تواند مفید باشد که چگونه دولت این کشور با برنامه‌های حیات مجدد درصدد احیاء این مناطق برخاسته است.

اگرچه بررسی‌ها در کنفرانس مونترال نشان داد که ۷۰ درصد شهرهای تاریخی مورد سؤال قرار گرفته پاسخ دادند و اعلام کردند که درآمد حاصل از جهانگرد تکافوی

هزینه‌های حفاظت، نگهداری و مرمت میراث فرهنگی و باستانی آن شهرها را نمی‌کند. ولی نکته‌ای که بدان اشاره نشد این است که تمامی درآمدها و منافع حاصل از جهانگردی که به طور مستقیم و یا به طور غیرمستقیم را در محاسبات منظور نکرده‌اند و شواهد نشان می‌دهد که اگر تمامی درآمدهای حاصل در محاسبات وارد شود قطعاً منافع و درآمدهای به دست آمده بیشتر از هزینه نگهداری و حفاظت و مرمت می‌باشد. لذا این مطالعه پیشنهاد می‌کند که بهای بیشتری را به مطالعات کاربردی جهت ارزیابی این تأثیرات در اقتصاد شهر، منطقه و حتی کل اقتصاد مقصد جهانگردی فرهنگی داده شود.

منابع

- 1- Submission by the British delegation to the 17th European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage, Helsinki, 30-31 May 1996. Council of Europe Document MPC-4 (96) 17.
- 2- Submission by the Spanish delegation to the 17th European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage, Helsinki, 30-31 May 1996. Council of Europe Document MPC-4 (96) 14.
- 3- Submission by the Swiss delegation to the 17th European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage, Helsinki, 30-31 May 1996. Council of Europe Document MPC-4 (96) 16.
- 4- Submission by the German delegation to the 17th European Conference of Ministers responsible for the Cultural Heritage, Helsinki, 30-31 May 1996. Council of Europe Document MPC-4(96) 10.
- 5- Bull, A. The Economics of Travel and Tourism (John Wiley, New York, 1996).
- 6- Lundberg, D.H., Stavenga, M. H. and Krishnamoorthy, H. Tourism Economics (John Wiley Sons, New York, 1995).
- 7- Page, S.J. and Dowling, R.K. Ecotourism (Pearson Education, UK, 2002).